

8. CENY

Všechny cenové indexy, uvedené v této kapitole, jsou vypočítávány jako indexy **výběrové**, tj. z cen zjištěných u **vybraných** reprezentantů (zboží a služeb), sledovaných v souboru **vybraných** zpravodajských jednotek. Individuální indexy cen reprezentantů jsou agregovány do souhrnných indexů skupin reprezentantů a poté do souhrnného indexu celého souboru všech reprezentantů. Agregace se provádí formou váženého aritmetického průměru individuálních indexů, kde jako stálé váhy se používají strukturální ukazatele hodnoty (produkce, tržeb, obratu, nákupu, výdajů domácností apod.) jednotlivých reprezentantů nebo skupiny reprezentantů. Tyto strukturální ukazatele se stanovují z údajů základního („nultého“) období (např. roku 1984, 1989, 1993, 1999).

Uvedenou agregaci do souhrnného indexu lze vyjádřit vzorcem typu Laspeyres v modifikované podobě:

$$I = \frac{\sum_i \frac{P_{1i}}{P_{0i}} * w_{si}}{\sum_i w_{si}} * 100$$

- p_{1i} je cena i-tého reprezentanta v období sledovaném
 p_{0i} je cena i-tého reprezentanta v období základním
 w_{si} je stálá váha (strukturální ukazatel hodnoty, zpravidla v promích) i-tého reprezentanta, resp. skupiny reprezentantů

Cenové indexy (měsíční, čtvrtletní) jsou vypočítávány z cen šetřených za vymezené období (za měsíc kolem středu měsíce, za čtvrtletí ve 2. měsíci čtvrtletí). Roční indexy jsou vypočítávány jako aritmetický průměr indexů (u cen zemědělských výrobců jako vážený průměr) z jednotlivých měsíců (čtvrtletí) roku, vypočítaných k vybranému cenovému základu, který se po určité období považuje za stálý základ.

Indexy cen výrobců - výstupy a indexy spotřebitelských cen platné do roku 1994 na struktuře roku 1989 (ev. 1990) a cenovém základu 1. 1. 1989 (ev. leden 1989, rok 1989, 1. 1. 1990) byly podrobeny v roce 1994 komplexní revizi. Od roku 1995 do roku 2000 jsou publikovány cenové indexy vypočítávané na struktuře roku 1993. V roce 2000 proběhla další komplexní revize. Od roku 2001 jsou publikovány cenové indexy, vypočítávané na struktuře roku 1999.

Jednotlivé cenové indexy výrobců používají Standardní klasifikaci produkce (SKP), která navazuje na klasifikaci OKEČ. U spotřebitelských cen byla zavedena platná mezinárodní klasifikace konečné spotřeby domácností (COICOP) – viz přehled platných statistických klasifikací v úvodu publikace. Současně došlo u cenových indexů ke změně cen základního období na prosinec 1999 (4. čtvrtletí 1999, popř. rok 1999) a zavedení nové vahové struktury - u cen výrobců tržby roku 1999 a u spotřebitelských cen výdaje domácností v roce 1999. Zaveden byl další stálý cenový základ - průměr roku 2000. Indexy k průměru roku 2000 jsou vypočítávány z bazických indexů k prosinci 1999 (ev. 4. čtvrtletí 1999 a rok 1999 aj.).

Cenové indexy měří v čase cenový vývoj. Používaný vzorec Laspeyresův se stálými vahami měří tzv. „čisté cenové změny“, tzn. neovlivněné změnou struktury, sortimentů, množství.

Cenové indexy se dále používají pro přepočet hodnotových ukazatelů z běžných cen do stálých cen (deflování). Pro deflování se používají detailnější cenové indexy, pokud možno pro co nejnižší skupiny hodnotových ukazatelů zboží, služeb v běžných cenách. Při deflování, kdy jsou tyto detailnější cenové indexy převažovány podle struktury běžného období, vzniká úhrnný implicitní cenový deflátor, který se tím odlišuje od úhrnného cenového indexu. Cenové indexy Laspeyresova typu jsou váženy zásadně stálými vahami na základě struktury základního období.

Poznámky k tabulkám

Tab. 8-1. Indexy cen výrobců a indexy spotřebitelských cen

Index cen zemědělských výrobců

Index cen zemědělských výrobců je od roku 1991 vypočítáván měsíčně z nominálních cen vybraných výrobků. Od roku 1992 se sledovaly ceny 129 reprezentantů (79 rostlinných výrobků včetně ovoce a zeleniny a 50 živočišných výrobků) u zemědělských výrobců.

Od roku 2001 jsou ceny zemědělských výrobců zjišťovány na 95 základních zemědělských výrobcích (cenových reprezentantech), z toho je 63 rostlinných, včetně ovoce a zeleniny a 32 živočišných. Ceny jsou zjišťovány u cca 650 vybraných výrobců v zemědělství. Zjišťovány jsou realizační ceny vybraných výrobků (spadajících do oddílů 01 a 05 SKP), určených výhradně pro vnitřní trh. Ceny jsou očištěny od daně z přidané hodnoty. Realizační ceny jsou vymezeny stupněm jakosti, popř. dalšími kvalitativními nebo jinými parametry výrobků, které jsou buď určeny názvem výrobku, nebo jejich popisem v tzv. „Popisu reprezentantů k výkazu Ceny Zem 1-12“. Výjimku tvoří ceny ovoce a zeleniny, jejichž cena se vždy šetří za I. jakost.

Průměrné ceny sledovaných výrobků se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých výrobců.

Pro výpočet individuálních, skupinových indexů a úhrnného indexu cen je stanoveno stálé vahové schéma, které vychází ze struktury tržeb za produkci a množství zemědělských výrobků v měsících roku 1999. Průměrné roční indexy jsou počítány na samostatném stálém vahovém schématu, sestaveném na základě údajů o tržbách výrobků a množství (a jejich agregátů) za rok 1999 celkem. Základním cenovým obdobím indexů je průměr roku 1999.

Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství

Od roku 1996 bylo pro výpočet cenového indexu použito vahové schéma, které bylo zpracováno na základě výsledků o tržbách za rok 1993. Cenovým základem byl rok 1994.

Pro výpočet nového, revidovaného, cenového indexu v roce 2002 bylo použito nové vahové schéma, vycházející z roku 2000. Za cenový základ byl použit rok 2000.

Zavedl se nový systém výpočtu cenového indexu vycházející z metodiky Eurostatu. Tento způsob výpočtu je založen na kombinovaném indexu cen, který je složen z indexu cen „**Výrobků a služeb běžně spotřebovávaných v zemědělství**“ a indexu cen „**Výrobků a služeb přispívajících do zemědělských investic**“.

Index je založen na nákupech zemědělských výrobních prostředků. Pro výpočet indexu cen jsou čtvrtletně používány indexy (typu output) z jiných odvětví. Výpočet je doplněn zpracováním čtvrtletních výsledků statistických výkazů. Účelem je zjištění úrovně cen prodeje vybraných výrobků a služeb podnikatelským subjektům v zemědělské prvovýrobě, tj. cen, za které nakupuje subjekt vybrané výrobky a služby od dodavatele. Údaje jsou zjišťovány u vybraného souboru zpravodajských jednotek dodávajících (prodávajících) vyjmenované druhy výrobků a služeb.

Index cen v lesnictví - surové dříví

Index cen surového dříví je počítán od roku 1991 měsíčně z cen zjišťovaných na základě měsíčního státního statistického výkazu. Do roku 1994 byly ceny šetřeny na 11 výrobcích (cenových reprezentantech) jehličnatého a 9 výrobcích listnatého dříví. Cenový index však nevyjadřoval čistý cenový pohyb, neboť vymezení těchto reprezentantů do jisté míry umožňovalo promítnutí jak změn nominálních cen, tak i mimocenových strukturálních vlivů (změny ve struktuře realizovaného dříví).

Od 1. 1. 1995 jsou ceny v lesnictví zjišťovány na 35 základních listnatých a jehličnatých sortimentech surového dříví (výrobky zařazené do oddílu 02 SKP). Ceny jsou šetřeny u cca 60 zpravodajských jednotek. Šetřenými cenami jsou realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby) za dodávky určené pro vnitřní trh.

Průměrné ceny sledovaných výrobků se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých výrobců dřeva. Vahové podíly byly stanoveny jak pro výrobky, tak jejich agregáty na základě údajů o tržbách za rok 1999. Cenovým základem indexu je prosinec 1999.

Od roku 2005 byla změněna metodika sledování cen surového dříví podle „Doporučených

pravidel pro měření a třídění dříví v ČR“.

Index cen průmyslových výrobců

Index cen průmyslových výrobců je počítán od roku 1991 měsíčně (do roku 1990 čtvrtletně). Ceny jsou vykazovány ve státním statistickém výkaze.

Nové revidované schéma indexu cen průmyslových výrobců platné od roku 2001 obsahovalo k 1. lednu 5 736 reprezentantů, šetřených u 1 340 zpravodajských jednotek. Proti stavu před revizí došlo k obměně jedné čtvrtiny reprezentantů a téměř jedné pětiny respondentů a k mírnému zvýšení jejich celkového počtu (dříve 5 656 reprezentantů a cca 1 250 respondentů).

Vykázaná cena je prostým aritmetickým průměrem z cen dohodnutých mezi odběratelem a dodavatelem v tuzemsku, které se vyskytly u respondenta 10. - 12. dne sledovaného měsíce u všech důležitějších obchodních případů. Cena je sledována bez daně z přidané hodnoty, spotřební daně a bez nákladů na dopravu k zákazníkovi a nákladů s ní spojených.

Z vykázaných cen se na stálých vahách počítá index cen průmyslových výrobců. Ten měří průměrný cenový vývoj všech průmyslových výrobků vyrobených a prodaných na domácím, českém trhu. Za průmyslové výrobky se považují výrobky vyrobené v odvětvích sekcí C až E podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností.

Stálé váhy u indexu cen průmyslových výrobců byly stanoveny na základě struktury domácích tržeb za rok 1999 za výrobky spadající podle Standardní klasifikace produkce do oddílů 10 až 41. Do výpočtu nebylo zahrnuto 21 tříd ze 4-místné úrovně klasifikace. Jedná se o třídy, které mají charakter služeb výrobní povahy nebo jsou vahově nevýznamné. Za základní cenové období byl zvolen prosinec 1999.

Index cen stavebních prací a stavebních objektů

Index cen stavebních prací byl od roku 1991 počítán čtvrtletně na základě cen vykazovaných ve státních statistických výkazech. Ceny podle schématu indexu cen stavebních prací, platného do roku 1994, byly šetřeny u 1 421 reprezentanta (vybraných stavebních prací) u cca 400 organizací s 25 a více zaměstnanci.

Od roku 1995 byl v indexu cen stavebních prací zaveden moderní typ statistického výkaznictví typu „pendl“, tzn. že výkaz, resp. formuláře výkazu se po dobu 2 let nemění a vrací se od zpravodajské jednotky na státní statistiku a zpět.

V roce 2004 výkaz obsahoval 142 cenových reprezentantů (vybraných stavebních prací), u kterých příslušná zpravodajská jednotka upřesňovala podmínky, za kterých byla cena realizována. Zpravodajská síť byla stanovena záměrným výběrem cca 750 respondentů všech velikostních kategorií a různých právních forem, doplněných některými specializovanými montážními podniky se zaměřením na montáže vzduchotechniky, výtahů a ocelových konstrukcí.

Čtvrtletně vykazované ceny (šetří se ceny realizované v prostředním měsíci čtvrtletí) jsou cenami dohodnutými mezi dodavatelem a odběratelem za jednotku stavební práce, provedené vlastními pracovníky zpravodajské jednotky na území ČR. Ceny obsahují, kromě materiálu nutného pro provedení práce i veškeré další náklady nutné k realizaci sledované činnosti, bez nákladů na zařízení staveniště a daně z přidané hodnoty.

Zjištěné ceny jsou průměrovány (aritmetickým průměrem) a do jisté míry v sobě zahrnují odlišné realizační podmínky konkrétní výstavby v šetřeném období. Průměrné ceny se však pro výpočet cenových indexů nepoužívají. Základem výpočtu indexu cen jsou prosté individuální indexy cen jednotlivých reprezentantů.

Pro klasifikaci cen a cenových indexů prací a objektů byla od roku 1995 použita Standardní klasifikace produkce (oddíly 45 a 46). Od 1. ledna 2004 byla zavedena Klasifikace stavebních děl CZ-CC, která nahrazuje oddíl 46 SKP.

Schema indexu umožňuje od roku 1995 počítat nejen index cen stavebních prací, ale i index cen stavebních děl. Váhy indexů po revizi v roce 2000, pro období od roku 2001 byly stanoveny na základě výsledků šetření stavební produkce 1999 a Jednorázového šetření rozpočtových položek cen stavebních prací s cílem vystihnout současnou strukturu stavební výroby v ČR. Cenovým základem u stálých reprezentantů je 4. čtvrtletí 1999 (resp. měsíc prosinec). Od roku 2004 se sledují indexy

nákladů stavební výroby a indexy cen materiálových vstupů stavebních děl; zpětně jsou dopočteny od roku 2001.

Pro indexy cen materiálových vstupů jsou vstupními hodnotami vybrané indexy materiálů, výrobků a polotovárů spotřebovávaných ve stavebnictví, které vycházejí ze šetření cen průmyslových výrobců.

Indexy nákladů stavební výroby obsahují indexy cen materiálových vstupů, mzdy pracovníků jednotlivých stavebních profesí, sazby zdravotního a sociálního pojištění odváděných zaměstnavatelem, indexy vnitrostátní dopravy a index režijních nákladů.

Čtvrtletní šetření a výpočet indexu cen stavebních prací a cen stavebních děl je doplňován měsíčními odhady vývoje cen stavebních prací. Odhady měsíčního vývoje cen se vždy po uplynutí čtvrtletí (45. den) zpětně zpřesňují podle výsledků přímého čtvrtletního šetření cen. Pro odhady vývoje cen stavebních prací byl zvolen cenový základ prosinec 1999.

Index cen hmotných investic

Index cen hmotných investic se vypočítává z cen strojů, přístrojů, zařízení, inventáře a dopravních prostředků z tuzemska a z dovozu pro investice a z cen stavebních prací. Tyto dílčí indexy jsou agregovány do souhrnného indexu cen hmotných investic vážením pomocí podílu strojů, přístrojů, zařízení, inventáře a dopravních prostředků a stavebních prací pro investice na celkovém objemu provedených investic pro národní hospodářství.

Od roku 1995 byl index cen hmotných investic počítán na struktuře roku 1993 při zohlednění aktuálnější struktury u dovozů. Současně byla od roku 1995 provedena revize skupin výrobků zařazených do indexu cen hmotných investic a od tohoto roku je používán index cen dovozu (výběrový) místo do roku 1995 užívaného indexu unit value.

Index cen hmotných investic byl od roku 2001 přepočten na strukturu roku 1999 vytvořenou z definitivních dat. Základním cenovým obdobím je průměr roku 2000.

Index cen tržních služeb

Úhrnný index cen tržních služeb je vypočten v návaznosti na ostatní cenové indexy od prosince 1993. Zahrnuje následující okruhy indexů cen tržních služeb v podnikatelské sféře (služby poskytované vzájemně mezi podnikatelskými subjekty): index cen vnitrostátní nákladní dopravy, index cen služeb pošt a telekomunikací, peněžnictví, pojišťovnictví, podnikatelských služeb a služeb v oblasti nemovitostí a pronájmu a index cen stočného (index cen vodného, který je šetřen společným statistickým výkazem, je agregován do indexu cen průmyslových výrobců - viz klasifikace SKP).

Cenová šetření uvedených tržních služeb, která jsou agregována v úhrnný cenový index, zahrnují vybrané služby obsažené v SKP a OKEČ v oddílech: 60, 61, 62, 64, 65, 66, 70, 71, 72, 74 a 90.

Metodika šetření cen jednotlivých okruhů služeb je individuálně popsána u samostatně publikovaných indexů cen služeb.

Stálou vahou úhrnného indexu je souhrn vah za jednotlivě uváděné okruhy služeb za rok 1999.

Index cen vnitrostátní nákladní dopravy

Index cen vnitrostátní nákladní dopravy celkem (vč. silniční) je od 1. 1. 1995 počítán na základě údajů zjišťovaných u vybraných zpravodajských jednotek na měsíčních výkazech. Ceny jsou sledovány na stálých reprezentantech (20 reprezentantů u Českých drah, a. s., po 15 reprezentantech u 51 vybraných respondentů) a stálých přepravních vzdálenostech. Ceny dopravy potrubní, říční a letecké jsou zjišťovány u významných přepravních majících dominantní postavení v dané oblasti, a to na celé struktuře jejich dopravní činnosti. Jedná se o realizační smluvní ceny určené pro vnitřní trh. Celkový index vnitrostátní nákladní dopravy obsahuje indexy za dopravu železniční, silniční, potrubní (ropovod i plynovod), říční a leteckou. Indexy jsou počítány za jednotlivé úseky samostatně a následně agregovány do úhrnného indexu cen vnitrostátní nákladní dopravy.

Průměrné ceny dopravních výkonů (spadající do oddílů SKP 60 až 62) se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen zjištěných u jednotlivých přepravních.

Pro výpočet individuálních, skupinových indexů a úhrnného indexu cen je určeno stálé vahové schéma, stanovené na základě struktury tržeb za rok 1999. Základním cenovým obdobím je prosinec 1999.

Index cen služeb pošt a telekomunikací

Služby pošt a telekomunikací zahrnují poštovní činnost (doručovatelskou, peněžní a obstaravatelskou), služby spojené s přenosem dat a informací (telekomunikační činnost) a ostatní telekomunikační služby (radiokomunikační činnost).

Index cen služeb pošt a telekomunikací je počítán měsíčně od roku 1993 z cen zjišťovaných u pěti vybraných zpravodajských jednotek. Od 1. 1. 1995 v návaznosti na revizi cenových indexů byl index cen spojových služeb rozšířen o sledování mobilních telefonních služeb. Ceny pro výpočet indexu cen služeb pošt a telekomunikací jsou sledovány celkem na 44 vybraných reprezentantech (zařazených do oddílu 64 SKP). Ceny těchto výkonů se zjišťují bez daně z přidané hodnoty. Jsou zjišťovány jak realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby), tak ceny dosud stanovené centrální cenovou regulací. Jedná se o ceny služeb (výkonů) určených pro tuzemský trh.

Průměrné ceny výkonů pošt a telekomunikací se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen zjištěných u jednotlivých respondentů.

Vahový systém byl stanoven na základě ročních výnosů spojů za rok 1999. Základním cenovým obdobím indexu je prosinec 1999.

Index cen peněžnictví

Index cen peněžnictví je počítán měsíčně od prosince 1993 na základě údajů zjišťovaných u vybraných čtyř zpravodajských jednotek peněžního zprostředkování z okruhu bankovní sféry. Současně jsou měsíčně zjišťovány ceny tzv. ostatního finančního zprostředkování (finanční leasing) u vybraných čtyř největších leasingových společností.

Zjišťování cen u peněžního zprostředkování je od roku 1999 zaměřeno pouze na ceny vybraných bankovních služeb (poskytované komerčními bankami podnikatelským subjektům). Ceny služeb finančního leasingu jsou sledovány na čtyřech vybraných reprezentantech leasingu, poskytovaného podnikatelské sféře. Za cenu leasingu je považován leasingový koeficient, k jehož výpočtu jsou používány ceny bez daně z přidané hodnoty.

Stálými vahami indexu jsou výnosy z finančních činností komerčních bank a finančního leasingu. Cenový základ indexu je prosinec 1999.

Index cen pojišťovnictví

Index cen pojišťovnictví je počítán měsíčně od roku 1995 na základě údajů zjišťovaných u vybraných zpravodajských jednotek (pro zjišťování bylo vybráno 5 největších pojišťoven působících na vnitřním trhu). Zjišťování, které se provádí prostřednictvím státního statistického výkazu, je zaměřeno výhradně na oblast pojišťování podnikatelské sféry.

Index cen obsahuje 15 vybraných reprezentantů - pojištění majetku ze sféry tzv. malých a středních rizik proti požáru a odcizení, pojištění motorových vozidel (osobních a užitkových) a zemědělské produkce (zemědělské produkty a zvířata).

Za cenu je považováno pojistné daného reprezentanta, které je vypočítáno ze sazeb pojišťoven (v % nebo ‰) a pojistné částky pojišťovaného majetku. Na růstu cen v pojišťovnictví - který je měřen prostřednictvím stanoveného cenového modelu - se tedy podílí do značné míry i pohyb cen mimo sféru pojišťovnictví.

Průměrné ceny pojistného se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen zjištěných u vybraných pojišťoven.

Pro výpočet individuálních a skupinových indexů, včetně úhrnného indexu, je stanoveno stálé vahové schéma, vypočtené na základě přijatého pojistného za rok 1999. Základním cenovým obdobím je prosinec 1999.

Index cen podnikatelských služeb a služeb v oblasti nemovitostí a pronájmu

Index cen podnikatelských služeb a služeb v oblasti nemovitostí a pronájmu (dále jen podnikatelské služby) je počítán od roku 1994 (do konce roku 2002 uváděn jako „index cen ostatních

podnikatelských služeb“). Šetření cen vybraných služeb se provádí měsíčně prostřednictvím státních statistických výkazů u cca 450 vybraných zpravodajských jednotek, poskytujících tržní služby v tuzemsku, které jsou určeny převážně pro podnikatele.

Do šetření jsou zahrnuty ceny služeb klasifikovaných v SKP v oddílech 70 - Služby v oblasti nemovitostí, 71 - Pronájem strojů a přístrojů bez obsluhy, pronájem výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost 72 - Služby v oblasti výpočetní techniky; opravy a údržba kancelářských strojů a počítačů a 74 - Ostatní podnikatelské služby; z oddílu 74 jsou do šetření zahrnuty právní a daňové poradenství, účetnictví, auditorské služby, architektonické a inženýrské služby, reklamní činnosti, pátrací a ochranné služby, čištění budov, překladatelské služby, veletržní a výstavní služby. Ceny pro výpočet indexu podnikatelských služeb jsou sledovány na cca 100 vybraných reprezentantech.

Průměrné ceny sledovaných služeb se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen zjištěných u vybraných poskytovatelů služeb.

Pro výpočet individuálních a skupinových indexů, včetně úhrnného indexu cen podnikatelských služeb, je stanoveno stálé vahové schema podle struktury tržeb za poskytované služby v roce 1999. Základním cenovým obdobím je prosinec 1999.

Indexy cen vodného (pitné vody) a stočného (odkanalizované vody)

Indexy cen pitné a odkanalizované vody jsou od roku 1992 počítány měsíčně na základě šetření cen. U vybraných zpravodajských jednotek (cca 45 vodohospodářských organizací) jsou šetřeny smluvní ceny v příslušném měsíci za 4 vodohospodářské výrobky - reprezentanty (pitná voda fakturovaná domácnostem a pro ostatní odběratele, odkanalizovaná voda fakturovaná pro domácnosti a pro ostatní odběratele). Pro výpočet cenového indexu byla použita klasifikace SKP: oddíly 41-shromáždování, úprava a rozvod vody, 90 - odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města, sanační a podobné služby. Ceny zjištěné šetřením jsou očištěny od daně z přidané hodnoty. Jedná se o realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby), určené pro vnitřní trh.

Průměrné ceny sledovaných komodit se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen zjištěných u vybraných organizací vodovodů a kanalizací. Pro výpočet individuálních a skupinových indexů, včetně úhrnného indexu, je vypočteno stálé vahové schema, stanovené na základě struktury tržeb za vodné a stočné v roce 1999. Základním cenovým obdobím je prosinec 1999.

Index cen vodného (pitné vody) je součástí indexu cen průmyslových výrobců, proto není uváděn samostatně.

Index cen dovozu a vývozu

Index cen dovozu a vývozu je počítán za ČR od roku 1993. Ve vahovém schématu je nyní zařazeno cca 1 460 vybraných reprezentantů za vývoz a 1 300 reprezentantů za dovoz, kteří se významně podílejí na objemu realizace jednotlivých významnějších skupin zahraničního obchodu. Základním cenovým obdobím jsou průměrné ceny roku 1999.

Ceny se zjišťovaly do roku 1998 čtvrtletně a od roku 1998 se zjišťují měsíčně státním statistickým výkazem Ceny ZO 1-12, který nyní sestavuje cca 460 vybraných zpravodajských jednotek za vývoz a cca 420 pro dovoz. Při dovozu se sledují ceny fakturované zahraničním dodavatelem, při vývozu ceny Fco hranice ČR. Pokud se s cenovým reprezentantem obchoduje v několika zemích, uvádějí zpravodajské jednotky průměrné ceny jako vážený aritmetický průměr z cen docilovaných při významnějších obchodních transakcích (vážených množstvím výrobků ve fyzických jednotkách). Ceny jsou přepočteny na Kč příslušným průměrným měsíčním měnovým kurzem ČNB a sledují se bez cla a daně z přidané hodnoty a spotřební daně.

Index světových cen průmyslových surovin a potravin (ČSÚ)

Index světových cen průmyslových surovin a potravin ČSÚ je počítán od roku 1991 na základě burzovních záznamů o průměrných cenách vybraných komodit v těch měnách, ve kterých jsou kótovány na světových burzách.

Od roku 2001 je publikován revidovaný cenový index vypočtený na novém indexním schématu - struktura dovozu vybraných komodit do ČR za rok 1999. Údaje o světových cenách kovů a rud, ropy a zemního plynu, textilních surovin, kůží, kaučuku, potravin a olejů a dřeva jsou čerpány z denních burzovních záznamů, uváděných ČTK na internetu, z denních zpráv v Handelsblattu a

v Hospodářských novinách a z Transgasu a.s.. Cenové průměry 36 vybraných položek (komodit s vysokým objemem dovozu do ČR) jsou základem pro výpočet jednoduchých indexů cen a agregátních indexů za 7 výsledných komoditních skupin. Základním cenovým obdobím je průměr roku 1999.

Index spotřebitelských cen

Sféra spotřebitelská zahrnuje indexy spotřebitelských cen zboží a služeb. Vývoj spotřebitelských cen se sleduje na spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Za cenové reprezentanty byly vybrány takové výrobky a služby, které se významně podílejí na vydáních obyvatelstva. Podrobné spotřební koše jsou popsány v publikaci ČSÚ „Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů), Revize 2000“, kód 0208-01, která byla vydána v roce 2001.

Spotřební koš obsahuje cca 790 konkrétních výrobků a služeb (reprezentantů), které jsou podle klasifikace CZ - COICOP, která vychází z mezinárodní klasifikace podle účelu COICOP (*Classification of Individual Consumption by Purpose*), členěny do 12 oddílů. Váhy základního období pro výpočet skupinových a úhrnných indexů vycházejí ze struktury výdajů domácností podle výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1999.

Základním cenovým obdobím jsou průměrné ceny z prosince 1999.

Vývoj indexů spotřebitelských cen měří vývoj celkové cenové hladiny, cenové hladiny parciálních částí spotřebního koše a cenové hladiny výdajů (životních nákladů) vybraných sociálně-ekonomických skupin domácností.

Spotřebitelské ceny jsou šetřeny měsíčně ve vybrané zpravodajské síti prodejen a provozoven (cca 13 500) ve 41 (od října 2002 ve 40) okresech České republiky a Hl. m. Praze pracovníky krajských správ Českého statistického úřadu.

Průměrné ceny reprezentantů za ČR jsou vypočítávány jako vážený aritmetický průměr průměrných cen za kraje na základě vah - střední stav obyvatelstva kraje v roce 1999. Průměrné ceny reprezentantů za kraje jsou vypočítávány jako prostý aritmetický průměr z cen zjištěných v příslušném kraji.

Tab. 8-2. Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)

Harmonizované indexy spotřebitelských cen (HICPs) v Evropské unii vznikly jako reakce na potřebu vytvořit srovnatelné indexy spotřebitelských cen, aby bylo možné změřit trendy inflace členských států EU jako kritérium vstupu do Evropské měnové unie.

Mezi strukturou spotřebního koše národního indexu spotřebitelských cen ČR a strukturou spotřebního koše HICP jsou určité rozdíly. Ve vahách HICP jsou zahrnuty tržby za nákupy cizinců na území České republiky, ale není v něm zahrnuto hypotetické nájemné na rozdíl od národního indexu spotřebitelských cen, kde tržby za nákupy cizinců zahrnuté nejsou, ale je zde zahrnuto hypotetické nájemné.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen užívá řetězových vah, které jsou obměňovány každoročně v prosinci. Zdrojem aktualizace jsou data národních účtů (konečná peněžní spotřeba domácností, domácí koncept) za roční období 2 roky předcházející příslušnému prosinci. (Tedy například pro aktualizaci provedenou v prosinci 2004 se užijí data za rok 2002, tyto se časově extrapolují užitím cenových indexů na prosinec 2004). Základním cenovým obdobím je průměr roku 1996.

Tab. 8-3. Indexy cen průmyslových výrobců ve vybraných oddílech, skupinách a třídách Standardní klasifikace produkce (SKP)

V členění podle klasifikace SKP jsou uvedeny vybrané skupiny vymezené 3. stupněm SKP, v některých případech pododdíly vymezené 2. stupněm SKP.

Tab. 8-6. Ceny vybraných druhů zemědělských výrobků

Současný systém statistického zjišťování platí od roku 1991. Ceny se sledují v síti vybraných zemědělských výrobců. Jsou to převážně nominální ceny vybraných zemědělských výrobků podle hlavních (specifikovaných) jakostí. Ceny zeleniny a ovoce jsou zjišťovány pouze za I. jakost. Vykázaná cena je prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých významných kontraktů, které byly realizovány v období kolem středu sledovaného měsíce.

Tab. 8-7. Ceny vybraných sortimentů surového dříví

Jsou uváděny průměrné ceny vybraných výrobků (sortimentů) surového dříví z měsíčního cenového zjišťování. Ceny jsou počítány prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých významných obchodních případů, realizovaných v období kolem středu sledovaného měsíce. Viz též vysvětlivky k tabulce 8-1.

Tab. 8-8. Spotřebitelské ceny vybraných druhů zboží a služeb

Spotřebitelské ceny vybraných cenových reprezentantů jsou průměrné spotřebitelské ceny za Českou republiku v prosinci každého roku, které mají charakter průměrných hodnot jednotlivých variet příslušného reprezentanta. Jejich uspořádání v legendě vychází ze struktury spotřebního koše platného od roku 2001.

Tab. 8-9. Indexy spotřebitelských cen zboží a služeb

Skupinové indexy spotřebitelských cen jsou uspořádány podle struktury spotřebního koše od roku 2001.

Tab. 8-10. Indexy spotřebitelských cen zboží a služeb podle vybraných sociálních skupin domácností v roce 2005

Indexy spotřebitelských cen jsou uvedeny v rozsahu 12 oddílů klasifikace CZ-COICOP a v členění kromě úhrnu na 2 sociální skupiny (domácnosti zaměstnanců a domácnosti důchodců).

Tab. 8-11. Indexy cen vybraných druhů nemovitostí

Zdrojem dat jsou přiznání k dani z převodu nemovitostí z databáze finančních úřadů. Cenový index je podílem dvou průměrných jednotkových kupních cen ze dvou různých časových období. Závislost prodejní ceny na opotřebením je velmi průkazná. Ze seznamu druhů nemovitostí, které zdrojová databáze nabízí, byly vybrány ty, pro které existuje dostatečný počet cenových údajů.

Údaje za roky 2002 až 2005 nejsou plně srovnatelné s údaji předchozích let. Změny jsou popsány také v poznámkách k tabulkám.

* * *

Indexy cen výrobců, indexy spotřebitelských cen a indexy cen zahraničního obchodu jsou k dispozici v publikacích ČSÚ vydávaných podle Edičního plánu na rok 2006 v tematické skupině 7 – CENY,

v podskupině 70 - Ceny výrobců:

- „Indexy cen stavebních prací, stavebních děl a nákladů stavební výroby“ - čtvrtletně 45. kalendářní den

- „Indexy cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství“ – čtvrtletně 45. kalendářní den
- „Indexy cen výrobců - základní informace“ – měsíčně 11. pracovní den
- „Indexy cen průmyslových výrobců“ – měsíčně 25. kalendářní den
- „Indexy cen zemědělských výrobců“ – měsíčně 25. kalendářní den
- „Indexy cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží“ – měsíčně 30. kalendářní den
- „Indexy cen v lesnictví (surové dříví)“ – měsíčně 15. kalendářní den
- „Indexy cen tržních služeb v produkční sféře“ – měsíčně 25. kalendářní den
- „Ceny sledovaných druhů nemovitostí“ – ročně, prosinec

v podskupině 71 - Spotřebitelské ceny:

- „Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) - základní členění“ - měsíčně 6. pracovní den
- „Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) - podrobné členění“ - měsíčně 25. kalendářní den

v podskupině 72 - Ceny zahraničního obchodu:

- „Indexy cen dovozu a vývozu v ČR“ - měsíčně 55. kalendářní den
- „Indexy světových cen průmyslových surovin a potravin ČSÚ“ - měsíčně 25. kalendářní den

Další údaje jsou zveřejňovány na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

- www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/aktual/ep-7

- vdb.czso.cz/vdb/